

La calabasse magique

Caanawú bujóó né, nge nyóósi nasíri waazúu téédi, baa wenbí ge nyáábá ngóroosi, kíjíím ríña nyóósi waazúu né, buríña budé. Nyóósi wángúu bana, a nyéégééna cé si nbó bekélee nya, nyónbodé ína dudu né, nyóósi wángúu belé. Nge wúro woodu suuré iyáa zamóó.

Zamóó, isi: úñ, nyóósi waabá busúu téédi dɔ né, ñhíni ge dɔngbɔɔnáa. Nge baa weení ríña sisi toovonúm, dɔo buríña dɛéyélén, bilé né nyéégéé wúro ge, a ñhíni nyóngbɔɔnáa na kíjíím ilá dɔa né. Ngú bee kíjíím wenbí dɔóyúu bín-deníña ñhínnáa bóndɔsíwá bilé né, buríña búngbówú tém, nabúru féyi uráa si idi. Wenbí bɔɔdɔsíwá né buríña báníbaazi buríña dɔi, nebére-dée bíndém. Nivaa-vudúni ge háli bángabaá fɔɔ-dáa bóndɔwúu.

Nge sisi tóó, bilé né, wúro nyána nyédée awúrobíya dɛéjéle nya lomaazé, a ñhíni nyóngbɔɔnáa nyána nyédée téédi-daá kúbɔnáa na bufu dɔa ásííri né. Nge baa weení waabísi idáana-daá. Bidée sáati, bujóó né ge Ajaáyóó sisi lé bujóó dɔ né, isi úñ, nge weedɛe nivaa-vudúu cáadi fɔɔ-dáa, íbá wéngilím ína idée zamóó wánjáadi kíjíím wenbí bilá ikóná idée iyááli beɔi né. Ibamáa, íbamáa né ge wɔɔgóni itála dɛelí. Waadála dɛelí né ge waana sóó, sóó leewáa fɔɔ-daá. Nge sisi: úu, íbá íbée sóó leewáa fɔɔ-daá né, dɔúdóyúu dɔitilí ti, na sóó nyábá nyéléwáa nyériké fɔɔ-daá cé? (Talaarú bónlóonáa mútu né ge bándayaá sisi sóó bilé, háli nebére dudu wándayaá ke sisi koozɔ.)

Ína ge waana ke kɔjɔó bilé né, nge sisi: úu, fɔɔ lawóre kina nyóósi waabá búngúu dɔa dɔ na sóó nyábá nyóósi cé? Kabá koyóózi kɔjɔó ném-ném-ném, kpedí nbée báníláná ke kíjíím bayááli basú ge. Ínaamú ge woobó íselí ke sisi: Óo, ba nbá nbée sóó íbá kɔjɔó nyazi bolooná ma mútu né, kpedí nbée dɔo kíjíím we na medɛelú wónloorináa ma mútu né, nyazi búnlóori dɔ, búnlóori dɔ. Waaján wánñmatí bilé né ge óo, sóó waabáazi loorí mútu. A kelé koolóri dɔ kasú, afáa mútu ge, a kelé koolóri dɔ, mútu ge, a kaalá dɔ mútu ge, mútu riké. Koolóo né ge sisi án, aa, leledɔ bulá. Ínaamú idatándán dɔózi, mútu, kaaján ge kénjém kéngelím naaní. Nyóósi wánzúu téédi, nge waagálízi idée tóko, ikálízi idée tóko ikála mútu buulóri né ikádú. Ilá mútu buulóri né ikádú tóko-daá, íselí ikógbɔo níbááwu italaná idée dɔaana-daá. Waadála né ge sisi medɛelú isi úñ, kalu, waagálu né ge isi tóó, kayaa nyébiya. Bo njáa dɔa dɔózi, ína ge ilé sisi oo, dájaa-dée tóm tina, dɔo buríña bilé dɛnyélén na nyóósi na ndó sisi májáa dɔózi? Isi: óo! Ssu nbée dɔñ, mútu riké ge dɔñ-daá bilé. Isi kéyi, nge waazúu né, toovonúm mútu, alú ilé ilá dɔózi beɔi. Bɔɔwóó bité kpátáá né, nge sisi asée ceré umú waabísi umú idídáare. Kiivé né, wɔɔlɔó íbisi, wɔɔlɔó íbisi né, waadála né ge wɔɔdɔrɔmɔɔná sóó kem. Wɔɔmɔɔná sóó né, nge waazín tímím. Nge isi sinje lé bujóó dɔ né, médényelí ke fɔɔ-daá cé, asée méégbéná ke. Nge woozú, idɔkɔdɔ sisi búloori ínaamú, ikózu háli dɔaana. Waadála dɔaana né ge waazooná dɔñ iyáa idɛelú sisi wenbí keɔee-wórɔ le móógóyúu kíjíím né ndɔ, bidée kpídɛ dɔm dɔnábílé cé. Nge sisi dɔ ge méézélí, nge móósdó sisi búloori, búloori né ge buulóri mútu. Irú waaján wánñmatí né, mútu nbilé péyi, a waalá dɔ, mútu peyi,tásawá, aayí, nɔgbáani bónlunáa lím né, buríña baagáa mútu.

Nge beedji bána bíya babá bofó. Nyóósi wánjáári we né, wenbá badiláána kpómóó-kpómóó né, báa weení-dée daána-daá buzumáa ge. Iráa waabá bannú bubá bónmuḡé, bubá bínnyimáti bujóóo dóni-dóni né, sisi óo, we ge Ajaá na idée bíya sinje baabá boyuú ge bedée ibá bujóóo yíni dḡ. A weení weegégee né, na itó sisi kóná nyinóó, na icozí mútu bem, kóná nyinóó, na icozí mútu bem. Nge sisi: ohóo....

Waabá ilá bilé buté né ge, ifa wenbá badiláána yi badiláána yi né. Budé né ge weedḡé wúro-jó; wúro, isi: úḡ, ceré mózoolée nyáa ma zamóo, keḡee-wóró lomaazé weená dájáa ye cé né, a Isóo weedísi, dḡnyúú bidée faadín. Wúro isi bilá? Isi úḡ.

Nge kiivé téeré-téeré, nyányi kórozi, guruzíini, sisi wúro, ceré si mógóni né, bánbá njáa ma kpelóó fáya nḡa, nbá nzú ma, kójóóo nḡináa nyédée nḡa né, awúraanaa-dée kpelási, bidékée nḡináa dáríḡa dḡnjowúu si né. Nge baadála boóó.

Kiivé né, báa weení ilí, báa weení waalú né ge sisi: báa weení íbisi ikógóná idée nyinási, nge iráa weeze bokógóná bedée nyinási, nna ge wóomóo iwésti idée furuú, bika tjoóo idée kpelóó wenká weyéle basú yi né nblé. Nge waaltzi sóo ilo dḡ, nge sisi nyóósi wángúu dāa né, máázúu fóó. Bilé né, búloori zamóo kuna kuríḡa kidḡ. Aayí, nge báa weení-dée tása-daá, a weení waaján si isi dḡ né, tása-daá, mútu vem, naáru ilé tjan izowáana si isú tása kidatandala tá ade né, mútu waavúnzúu tása-daá bém, bína dḡózi. Talaarú wónloori ku mútu bilé, badándandilí le tngalunáa né. Bedée nyinási ríḡa páyi, buríḡa busu, mútu wéngēbedḡi dḡ, iráa kazowáana bēngēzewóo bēngēgbém. Nge iráa ríḡa weegēgbéná, beḡi bofóo, mútu ika háli beḡi wé náádoozo. «Báa bínnyíḡ? » lḡ, óo, báa bínnyíḡ, babamáa dḡi, kíḡím féyí né ní. Bugóni bilá nyazi wé lube né, nge weedétiizi iráa bobó dḡdḡ utáralám bilé. Nna né, waabá iyuú nblé, waabísi wúro nblé yoo, bika iráa wóngóni bēnzéé yi, a weení bugbedí bugaajaréé yi né, sisi ndánú ge..., keḡee-wóró ndóyúu nbó? Isi aayí, módóyúú mobó, isi bo Ajaáyóo-dée. A wóogóni, si búloori, na bulóori mútu buḡu ilé.

Wóogbóo isú nblé yoo. Nge sisi bubá bilá umú níni, umú wánbá ibó ikézeé bidídáare keḡee-wóró lénlé umú waabá ibó ikóyúú talaarú né.

Waabísi itála nnaamú né ge, fóó-daá nnaamú, waadála nnaamú né ge wóomóóná sooróm, sooróm lóo, nge sisi: úu, ibá ibée sooróm lénlé keḡee-wóró móóyúú sóo né, nge sisi bilé né, sooróm kuna dḡ, nḡíní ge kidée tóm dḡ, aláa wángbaranáa táazi, nge sisi kpedí nbáazi kparú, nge sisi: óó, máádílí wenbí bínlám né, bilé bibaasí, a si mamá bíya, sooráazi ge mónzutináa bíya. Nna ge sisi bícíbíri, nge sooróm waagurú nwánram, nwánram, nwánram, « Weení nblé. » Ajaáyóo nblé, bubá bínmám ke, bínmám ke, bínmám ke, nge sisi aayí, yele ma bilé, yele bilé, bika sooróm ibá kideyíi, bíbá bumá ke dḡ, bunúúdi ke kácúú.... Bugóni butási bubá bumóo soorómné ge sooróm wóomóo kicóo dḡfée.

Nge Ajaáyóo wóojóo dḡ tíim..., nge wóobóti kujúú, bíbá bunú yi iwíi iriké. Nge weegézélí sooróm sisi aayí, ndónjowú cé, nyéngbém médée, nge weegēgbéná soorómkóná isú idée itasiná búloori. Waadála né, nge waayáa idḡeeló, medḡeeló isi úḡ. «Bánýaá idḡeeló sisi wé.» Bánýaá idḡeeló sisi Adíiza, Adíiza ge bánýaá idḡeeló. Nge Adíiza waagálu ilé ina ibíya. Nge

sisi nyááná? Wíre nakírí we mándasí mobó wúro-dée sisi dílí nē, isi íy, bidée wíre nkobó, nkobó yoo, nyána nyédée bíya íjó. Yaa keḍee-wóró móóbóná talaarú na mǎdó sisi búloori nē, ɗáríŋa ɗóóbóná, isi íy. Nge isi, bilé bidée wíre nyóó nkobó, mériké mónboḍe ku, abaala boḍé ge ínaamú. Alú isi bilá? Isi íy. nge woobó iféeri wúro. Wúro, isi íy, ceré mǎzɔlée ndási nyáa ma zamó, nyóósi waagíli nē, ɗoo keḍee-wóró mǎógóná talaarú, bulóori ɗáa mútu nē, budála batási boyuú ɗáa kíjíim, nyóósi waagíli. Nge óo, boodóróɗúu loŋá, só, nge uráa waagáli. Tóó, bilé bidée sááti, gaala-gáálási, weení uríŋa idanwe ɗaŋ nē, bóngoɓwúu yi ge sisi ba nbá ngóni bakána nya, ngéɗi ngónóo Ajaáyóo-dée kíjíim.

Baadála nē ge Ajaáyóo wɔɔjó, bavunnyi kɔɔ nē, nge beejéle ke keḍee kpeló kɔɔ. Iráa woozúluiki nē, nge sisi: míidé? Ɖéézi-daá bidakágá? Sisi: Aayí, bidakágá, tásawá, báa weení íjáh idamáa. Nna ge waajáh ɔlzi sooróm ɔl. Nge sisi aa, sooróm kina íŋináa nyágála ma nē, bícíbírí, nge sooróm waagurú, wenbí íŋináa fɔɔ-daŋ buugózúti yi nē, bilé ge búnzutí báa weení-rɔ, bubá bínlám víb, víb, bínjíbírí, bubá búngozutí víb, víb, báa weení wézewóo, Ajaá, ɗáálá wé..., Ajaá ɗáálá wé..., bóngoó, bíya wóngoó, kúbonáa wóngoó. Bidékée búngozutí nyóó na bubó bukózúti ceení yoo, báa weení na idée sooróm, bujáh búnzutí. Nge uráa weegézé bekeyéle bedée tásawá, bíngezewóo, wúro tutuŋa ɔɔ nē, óo, ungbamíni-jó bubá bílanáa yi ge, wúro waagá, uráa ise. Kúbonáa na bíya sisi: Ajaá ɗáálá wé..., Ajaá ɗáálá wé..., Ajaá ɗáálá wé.... Ajaáyóo waajáh iká ne, nge keeze kacáh kanmaraná tuwú kawalí ɗaabɔɔrú-de. Biduná ge Ajaáyóo na uráa bodokúti boyóózi, tífe, ɗoo nē, Ajaáyóo na uráa ge.

Ɖíŋga Irú Arúuna